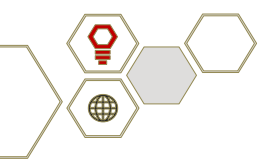
Нотаріат

УДК 347.9:004.738.5

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17466269>**Упровадження інформаційних систем нотаріату для обліку й передачі
цифрових активів спадкоємців****Трач Владислава Ігорівна,**магістр права, Національний юридичний університет імені Ярослава
Мудрого, м. Харків, Україна, <https://orcid.org/0009-0003-3891-0245>**Прийнято: 13.10.2025 | Опубліковано: 28.10.2025**

Анотація: Актуальність теми зумовлена зростанням обсягу цифрових активів, що дедалі частіше стають об'єктом спадкових правовідносин, однак залишаються за межами ефективного правового регулювання. У статті зосереджено увагу на дослідженні впровадження інформаційних систем у сферу нотаріальної діяльності для обліку, ідентифікації та передачі цифрових активів спадкоємцям. Стрімкий розвиток цифрової економіки призвів до зростання популярності нематеріальних активів – криптовалюти, токенів, облікових записів, доменних імен, хмарних сховищ, об'єктів інтелектуальної власності в цифровій формі. Відсутність чітких процедур спадкування ускладнює реалізацію прав спадкоємців і створює ризики втрати майна.

Мета дослідження – визначити теоретичні та практичні засади впровадження інформаційних систем у діяльність нотаріату для обліку й передачі цифрових активів спадкоємцям. Методи дослідження ґрунтуються на застосуванні системних, порівняльно-правових, аналітичних та інформаційно-технологічних підходів, що регулюють спадкування цифрових активів.

Результати дослідження показують, що розробка концептуальної моделі інформаційної системи нотаріату, яка б забезпечувала автоматизований облік, перевірку автентичності, зберігання й передачу цифрових активів спадкоємцям через інтеграцію з державними реєстрами, фінансовими системами та блокчейн мережами є важливою для розвитку цифрової інфраструктури нотаріату, підвищення прозорості й ефективності нотаріальних процедур, а також для захисту прав спадкоємців і мінімізації ризиків втрати цифрового майна.

У висновках встановлено, що впровадження інформаційних систем у сферу нотаріату є стратегічним напрямом розвитку цифрової правової інфраструктури України. Нині цей процес потребує оновлення законодавчої бази, підготовки нотаріусів до роботи в умовах цифровізації та розроблення спеціалізованих програмних засобів, які б сприяли отриманню позитивного результату. Реалізація таких процесів створить умови для ефективного правового захисту цифрових активів, сприятиме формуванню електронного нотаріату та інтеграції України в міжнародний цифровий простір.

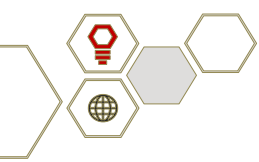
Ключові слова: нотаріат, цифрові активи, цифровізація, спадкування, інформаційні системи.

Implementation of notary information systems for accounting and transfer of digital assets of heirs

Vlada Trach,

Master of Laws, Yaroslav Mudryi National Law University,
Kharkiv, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0003-3891-0245>

Abstract: The relevance of the chosen topic is due to the growth of the volume of digital assets, which are increasingly becoming objects of inheritance legal relations, but remain outside the scope of effective legal regulation. The article

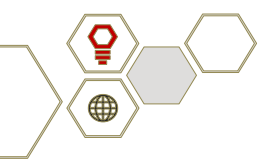

focuses on the study of the implementation of information systems in the field of notarial activities in order to ensure the accounting, identification and transfer of digital assets to heirs. The rapid development of the digital economy has led to the growth of the popularity of intangible assets - cryptocurrencies, tokens, accounts, domain names, cloud storage, intellectual property objects in digital form, etc. The lack of clearly regulated procedures for their inheritance complicates the already difficult implementation of the rights of heirs, giving rise to legal uncertainty and creating risks of property loss.

The purpose of the study is to determine the theoretical and practical principles of implementing information systems in the activities of the notary public in order to account for and transfer digital assets to heirs. The research methods in this work are based on the application of systemic, comparative legal, analytical and information technology approaches that regulate the inheritance of digital assets.

The results of the study found that the development of a conceptual model of the notary information system, which would provide automated accounting, authentication, storage and transfer of digital assets to heirs through integration with state registers, financial systems and blockchain networks, is of great importance for the development of the digital infrastructure of the notary, increasing the transparency and efficiency of notarial procedures, as well as for protecting the rights of heirs and minimizing the risks of losing digital property.

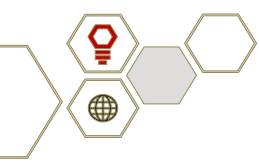
The conclusions found that the introduction of information systems in the notary sphere is a strategic direction for the development of the digital legal infrastructure of Ukraine. Currently, this process requires updating the legislative framework, training notaries to work in conditions of digitalization and the development of specialized software that would contribute to obtaining a positive result. The implementation of such processes will create conditions for effective legal protection of digital assets, contribute to the formation of electronic notary public and the integration of Ukraine into the international digital space.

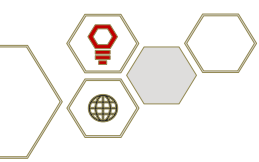
Keywords: notary, digital assets, digitalization, inheritance, information systems.

Постановка проблеми. Розвиток цифрових технологій та посилення ролі цифрових активів у майнових відносинах актуалізували необхідність їхнього належного правового регулювання. Сфера спадкування не є винятком, адже інтеграція цифрових технологій потребує вдосконалення механізмів нотаріального оформлення й гарантування передачі цифрових активів спадкоємцям. Відсутність єдиної нормативно визначеної процедури та спеціальних інформаційних систем для обліку таких активів ускладнює діяльність нотаріусів, формує правові колізії й підвищує ризики втрати доступу до цифрового майна. Нині відкритим залишається питання ідентифікації, збереження та підтвердження права власності на цифрові активи у сфері спадкування. Зважаючи на це, постає потреба у створенні та впровадженні ефективних інформаційних систем нотаріату, які б забезпечували облік, збереження та правомірну передачу цифрових активів спадкоємцям, сприяючи розвитку цифрової трансформації нотаріальної діяльності, а також підвищенню рівня правового захисту учасників спадкових правовідносин. Актуальність цього дослідження зумовлена потребою у формуванні ефективного механізму інтеграції цифрових технологій у нотаріальну практику, що сприятиме підвищенню рівня захисту прав спадкоємців, адаптації вітчизняного законодавства до викликів, що постають в умовах цифровізації, а також подальшому розвитку нотаріальної системи України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема впровадження інформаційних систем у сфері нотаріату для обліку та передачі цифрових активів спадкоємцям привертає увагу як вітчизняних, так і закордонних науковців. Науковці Д. Люшенко, Р. Шарафан та О. Туголуков зосереджують увагу на інтеграційній системі управління цифровою спадщиною та її впливі

на правові процеси України [1]. Учений О. Чижиков зосереджує увагу на дослідженні правових аспектів регулювання нотаріальної діяльності в умовах цифрової трансформації [2]. Нормативно-правова база для дослідження цифрових активів охоплює Закони України «Про нотаріат» [3], «Про електронні документи та електронний документообіг» [4], а також проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання нотаріальної діяльності» [5], якими визначаються основні засади нотаріальної діяльності в електронному форматі, порядок створення, зберігання та обігу електронних документів, а також правовий статус електронних підпису й печатки. Дослідниця З. Журавльова аналізує адміністративно-правові засади функціонування електронного нотаріату та його роль у розвитку цифрової правової інфраструктури [6]. Питання цифровізації нотаріату, застосування інноваційних технологій та обліку цифрових активів розглядає Ю. Бисага [7]. Проблему спадкування цифрових активів на прикладі Таїланду досліджують Т. Крайваніт (T. Kraiwanit), П. Лімна (P. Limna) та С. Сурадінкура (S. Suradinkura) [8]. В Іспанії та Італії електронне спадкування цифрових активів здійснюється на основі законопроекту про цифрові заповіти Каталонії [9], який розглядають у своїх працях Х. Ернандо-Коррочано (J. Hernando-Corrochano), Р. Пастор-Варгас (R. Pastor-Vargas), Р. Ернандес-Берлінчес (R. Hernández-Berlinches) [10] та П. О. Х. Путра (P. O. H. Putra), І. Муда (I. Muda), М. Р. Бакрі (M. R. Bakry), К. Юсуф (C. Yusuf), І. Сантос (I. Santos) [11]. Вітчизняні вчені Д. Люшенко, Р. Шарафан, О. Туголуков [12; 13], О. Красногор [14], М. Скорик та І. Ковальчук [15] акцентують на важливості інтеграції цифрових рішень у правову систему та забезпеченні відповідності міжнародним стандартам. На розкритті правових аспектів спадкування цифрових активів, проблемах їхньої ідентифікації, доступу та збереження, а також на необхідності запровадження механізмів саморегулювання й створення цифрових заповітів зосереджуються

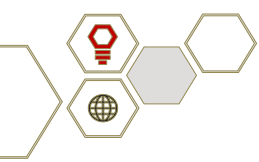
О. Калітенко [16], М. Вовк [17], Л. Загоруй та І. Загоруй [18], Ю. Сех [19], а також М. Дубова та О. Федотова [20].

Попри певну розробленість цього питання, дослідження впровадження інформаційних систем нотаріату для обліку та передачі цифрових активів спадкоємцям має низку нерозв'язаних проблем, які потребують додаткового вивчення.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Активне впровадження цифрових технологій у правову сферу актуалізує питання інтеграції цифрових систем у діяльність нотаріату, зокрема в процес оформлення спадщини. У межах цього питання роль цифрових активів залишається недостатньо опрацьованою як у теоретичному, так і в практичному аспектах. Сучасні наукові дослідження переважно зосереджені на вивченні правового статусу цифрових активів, особливостей їхнього оподаткування, зберігання, а також на обліку, ідентифікації й передачі під час нотаріального оформлення спадщини. Серед нерозв'язаних питань є значна кількість аспектів, які впливають на розуміння загальної проблеми цифровізації нотаріату. Саме вони визначають ефективність захисту прав спадкоємців, точність фіксації цифрових активів та можливість їхнього юридично коректного переходу в спадщину.

Внесок цієї статті в розв'язання зазначених проблем полягає в розробленні пропозицій щодо створення єдиної інформаційної системи нотаріату, яка забезпечить надійний облік, ідентифікацію та передачу цифрових активів спадкоємцям із дотриманням принципів законності, об'єктивності й конфіденційності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні та визначенні напрямів упровадження інформаційних систем у нотаріальну діяльність для ефективного обліку, збереження й передачі цифрових активів спадкоємцям. Для досягнення поставленої мети необхідно розробити концептуальні підходи, які

сприятимуть цифровізації нотаріальної діяльності, відповідатимуть сучасним вимогам безпеки, автентичності даних і правового захисту учасників спадкових правовідносин.

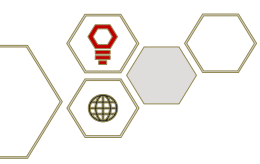
У межах дослідження визначено такі завдання:

- 1) проаналізувати правові засади цифровізації нотаріальної діяльності на національному рівні;
- 2) дослідити особливості правового статусу цифрових активів та проблематику їхнього спадкування;
- 3) обґрунтувати необхідність створення єдиної інформаційної системи нотаріату для обліку й передачі цифрових активів спадкоємця.

Розв'язання цих питань сприятиме не лише вдосконаленню здійснення нотаріальних процедур, а й допоможе сформулювати концептуальні засади трансформації правової системи у сфері спадкових відносин.

Виклад основного матеріалу дослідження. Цифрові технології охопили всі сфери суспільного життя, докорінно змінивши підходи до зберігання, обробки та передачі інформації. У таких умовах особливої актуальності набуває цифровізація правової системи нотаріату, оскільки сучасні майнові відносини охоплюють дедалі ширше коло об'єктів, що існують у цифровій формі – криптовалюту, токени, облікові записи, електронні гаманці, доменні імена, інші цифрові активи. Зростання кількості таких активів зумовлює необхідність адаптації нотаріальних процедур до нових реалій суспільства, забезпечуючи можливість їхнього обліку, ідентифікації та правомірної передачі спадкоємцям. Зважаючи на це, інтеграція сучасних інформаційних систем у діяльність нотаріату є важливим кроком до створення прозорої, безпечної й ефективної системи управління цифровими активами в спадкових відносинах.

Правове регулювання роботи інформаційних систем, які беруть участь в управлінні цифровою спадщиною, нині охоплює лише окремі її види – нерухомі пам'ятки, нематеріальну культурну спадщину, музейні фонди,

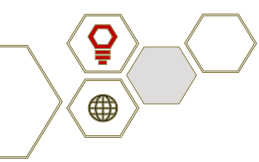

національне культурне надбання та наукові тексти в цифровому форматі. Інші елементи цифрової спадщини обліковуються через окремі інформаційні системи, створені власниками цих об'єктів з метою оптимізації управлінських процесів. Вказані системи сприяють формуванню цифрової культурної спадщини шляхом оцифрування матеріальних об'єктів – музейних експонатів, будівель, пам'ятників, фільмів, архівів, бібліотечних фондів, а також створення віртуальних колекцій та екскурсій. Водночас існують значні проблеми правового регулювання цього процесу, які потребують удосконалення на законодавчому рівні [1].

Дослідник О. Чижиков [2] зазначає, що впровадження цифрових технологій у нотаріальну сферу відкриває нові можливості для підвищення ефективності роботи нотаріусів і покращення якості наданих послуг. Використання електронних реєстрів, автоматизованих систем перевірки документів та засобів дистанційної ідентифікації особи сприяє зниженню ризиків шахрайства й забезпечує зручніший доступ громадян до отримання нотаріальних послуг. Водночас такі інновації актуалізують потребу в комплексному врегулюванні правових питань, що стосуються захисту персональних даних, кібербезпеки та дотримання конфіденційності клієнтів.

В Україні здійснюється послідовна цифровізація, що визначає напрям розвитку законодавчої бази у цій сфері. Сформовані нормативно-правові засади є орієнтиром на шляху до цифрової трансформації державних інституцій, зокрема сфери нотаріальної діяльності. У межах цього процесу нотаріат виконує нові функції: він стає не лише механізмом збереження та передачі інформації, а й важливим інструментом забезпечення юридичної достовірності цифрових правочинів та захисту прав власності на цифрові активи.

Правове регулювання електронного нотаріату в Україні перебуває на етапі поступової трансформації, що полягає у впровадженні цифрових технологій у сферу нотаріальної діяльності, яка традиційно базується на

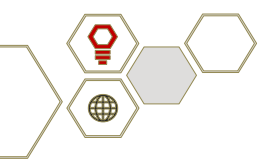

паперовому документообігу та безпосередній присутності учасників правочину. Попри те, що Закон України «Про нотаріат» не містить прямих положень, які б визначали порядок застосування електронних інструментів, його норми не суперечать можливості впровадження цифрових технологій. Це забезпечується завдяки правовим механізмам, закріпленим у суміжних нормативно-правових актах, що створює підґрунтя для розвитку електронного нотаріату в контексті сучасної цифрової трансформації [3].

Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» став основою для впровадження електронного формату в нотаріальну практику. Його положення сприяють використанню електронних документів під час посвідчення правочинів, підтвердження справжності підписів та здійснення інших нотаріальних дій. Основними вимогами до таких документів є забезпечення їхньої цілісності, перевірюваності та доступності, оскільки з їхньою допомогою можна ухвалювати сучасні технологічні рішення, зокрема й засвідчувати документи електронним цифровим підписом. Наведені механізми спрощують і прискорюють нотаріальні процедури, гарантуючи високий рівень захисту інформації [4].

На шляху до модернізації нотаріальної системи України 15 лютого 2022 року ухвалено законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання нотаріальної діяльності». У ньому пропонувано розширити повноваження нотаріусів у сферах реєстрації шлюбів та їхнього розірвання, медіації та низці інших правових питань у сфері нотаріату. Ці заходи сприятимуть підвищенню універсальності й доступності нотаріальних послуг для громадян, забезпечуючи оперативність функціонування системи та рівні можливості її використання в усіх регіонах країни [5].

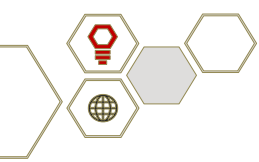
Українська дослідниця З. Журавльова зазначає, що впровадження цифрових технологій є нагальною потребою сучасного розвитку сфери нотаріату. Застосування застарілих методів або неперевіреної (неактуальної)

інформації може призвести до підробки документів, які оформлює нотаріус. Це знижує рівень довіри до нотаріального процесу та не гарантує належного захисту прав і законних інтересів осіб, що звертаються за нотаріальними послугами [6, с. 150].

Науковець Ю. Бисага підтверджує, що вітчизняне законодавство передбачає активне впровадження цифрових технологій у сферу нотаріальної діяльності для підвищення її ефективності, зручності та безпеки. Основна ідея полягає в застосуванні сучасних електронних і цифрових інструментів, які сприяють автоматизації й оптимізації нотаріальних процесів. Цифровізація нотаріату розглядається як важливий етап розвитку сучасної нотаріальної системи, оскільки сприяє підвищенню якості надання послуг, розширює доступ громадян і суб'єктів господарювання до здійснення нотаріальних дій, а також забезпечує вищий рівень їхньої надійності, захищеності та прозорості [7, с. 13].

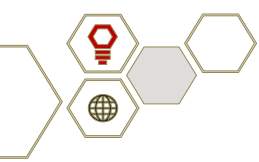
Вітчизняний досвід частково спирається на міжнародну практику. Так, у Таїланді розвиток цифрових активів відбувається динамічно завдяки послідовній державній політиці, упровадженню технологічних інновацій та зростанню рівня цифрової грамотності населення. Уряд створив комплексну правову базу для регулювання криптовалюти, блокчейну та децентралізації фінансів, що сприяло залученню інвестицій. Стрімке зростання частки громадян Таїланду, які володіють цифровими активами, актуалізувало питання їхнього спадкування. Для гарантування безпеки цього процесу необхідні надійний кіберзахист, чітка нормативна база, а також відповідні стандарти та системи для передачі цифрових активів спадкоємцям. Дослідники підкреслюють, що інтеграція цифрових активів у процес спадкування в Таїланді залежить від низки чинників, зокрема статі, віку, рівня доходу, фінансової поведінки та рівня поінформованості громадян про цифрові активи. Важливу роль у цьому процесі відіграють програми цифрової

грамотності та державно-приватне партнерство, здатне забезпечити довіру й доступ до механізмів спадкування [8].

В Іспанії передача цифрових активів у спадщину регулюється низкою законів, які охоплюють питання конфіденційності, захисту персональних даних і прав інтелектуальної власності. Цей процес реалізується через цифрові сервіси, на яких користувач накопичує свої дані, права та активи. Управління цифровими активами після смерті здійснюється окремо для кожної платформи через відмінності в їхніх політиках та процедурах зберігання. Такі сервіси, як Google, Facebook, Instagram, Twitter та електронна пошта, надають можливість зберегти чи видалити облікові записи або передати доступ спадкоємцям за наявності відповідних документів. Належне управління цифровою спадщиною важливе як для юридичного, так і для економічного захисту активів, оскільки містить дані про облікові записи, паролі та ключі в заповіті. Блокчейн-технології, які існують для розв'язання питань в економічному секторі не підходять для застосування в цифровій спадщині, оскільки не враховують передачу цифрових активів після смерті власника. Упровадження смартконтрактів та комбінованих систем для спадкування цифрових активів залишається дискусійним, оскільки вони не можуть повністю гарантувати контроль і безпеку. З огляду на це, в Каталонії було прийнято Закон LOPD 3/2018 [9], який інтегрує цифрові заповіти в національну правову систему Іспанії. Він встановлює права спадкоємців і забезпечує виконання волі померлих щодо їхньої цифрової спадщини. Отже, ці законодавчі акти створили правову основу Іспанії для управління та передачі цифрових активів після смерті спадкодавців [10].

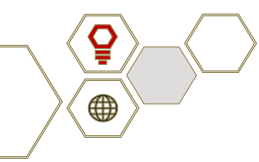
Для розв'язання проблеми спадкування цифрових активів в Індонезії вчені пропонують застосовувати рішення на основі блокчейну. У такому разі нотаріальне засвідчення гарантуватиме безпечний і прозорий механізм перевірки та зберігання нотаріальних документів. Для ефективної роботи системи необхідно систематично оновлювати нормативно-правові акти щодо

створення та зберігання електронних документів. Учені вважають, що її запровадження зробить нотаріальні послуги швидшими, зручнішими та надійнішими [11].

Фінансові цифрові активи, зокрема криптовалюта, досить часто втрачаються через те, що спадкоємці не мають доступу до приватних ключів спадкодавця. Відомі випадки, коли значні суми, розміщені на біржах чи в електронних гаманцях, залишалися недоступними, без можливості їх правомірного успадкування. Саме тому науковці розглядають технології блокчейну і смартконтрактів як інструменти, які мають сприяти докорінним змінам підходу до регламентації спадкових процедур. Блокчейн поєднує в собі правову визначеність із технологічними можливостями незмінних даних, знижуючи при цьому ризик підробок і зловживань. Автори наголошують, що впровадження блокчейн-технологій у спадкові процеси має низку правових, технічних та організаційних труднощів. Найбільшою проблемою цього є підтвердження факту смерті в цифровому середовищі, оскільки смартконтракти ще не мають надійного джерела юридично значущих даних. Водночас складність полягає і в доступі спадкоємців до приватних ключів, без яких неможливо активувати спадкову процедуру. Відсутність єдиних стандартів між блокчейн-мережами й механізмами участі нотаріусів та суддів ускладнює процес спадкування. Крім того, зберігання ключів або використання централізованих сервісів формує ризики кібератак і втрати цифрових активів [12].

Правове регулювання спадкування цифрових активів перебуває на стадії формування як у національному, так і в міжнародному правовому просторі. Традиційні норми спадкового права, орієнтовані переважно на матеріальні об'єкти, лише частково враховують специфіку цифрового середовища, де спадком можуть бути криптовалюти, токени, електронні гаманці, доменні імена чи цифрові колекції. Це призводить до розриву між технічними можливостями збереження активів у цифровому форматі та відсутністю

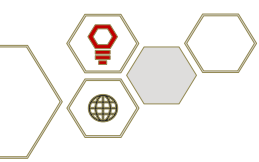

єдиних правових інструментів для їх передачі спадкоємцям [13]. Оскільки в Україні питання цифрової спадщини, на жаль, все ще перебуває на етапі становлення, впровадження чітких правил і систем для управління цифровими активами сприяло б захисту прав громадян та гарантуванню безпечного спадкування.

Застосування цифрових технологій у сфері нотаріату може розв'язати низку проблем, що виникають в організаційній та адміністративній діяльності. До організаційних аспектів, орієнтованих на інтереси громадян, належить систематизація електронних черг, що дає змогу класифікувати звернення клієнтів за різними напрямками. Це підвищить зручність для громадян, оскільки усуне потребу в тривалому очікуванні та скоротить час на отримання консультацій і низки інших важливих послуг.

Автоматизація робочого місця нотаріуса передбачає застосування спеціалізованого програмного забезпечення для ведення електронного документообігу. Ця система забезпечить створення й ведення електронних реєстрів нотаріальних дій, сприятиме можливості швидко знаходити необхідні документи за різними критеріями, вести статистичний облік і формувати звітність.

Адміністративна діяльність у сфері нотаріату передбачає створення автоматизованої онлайн-платформи для обміну інформацією з державними реєстрами судових рішень, фінансовими установами, правоохоронними органами й органами соціального захисту. Вона також охоплює контроль за здійсненням оплати нотаріальних і додаткових послуг. Організаційну діяльність можна віднести до сфери цифрових технологій, оскільки вона охоплює процеси автоматизації внутрішньої роботи. Адміністративна діяльність є проявом цифровізації, оскільки передбачає використання інформації та обмін нею на спеціалізованих платформах, призначених виключно для професійної діяльності нотаріусів [14]. Навіть за високого рівня технологічного розвитку нотаріальної сфери ефективне управління

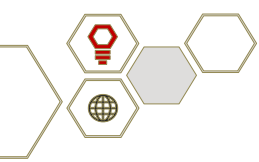

цифровими активами та їхня передача спадкоємцям неможливі без упровадження спеціалізованих інформаційних систем для обліку. Інтеграція цифрових інструментів і блокчейн-технологій забезпечить точний облік та контроль автентичності активів, підвищить прозорість, швидкість і безпеку нотаріальних дій у сфері спадкування.

Відповідно до ст. 179-1 ЦКУ, цифровою річчю є віртуальні активи, цифровий контент та інші блага, що створюються лише в цифровому середовищі та мають майнову цінність [21]. Дослідники М. Скорик та І. Ковальчук зазначають, що визначення «цифрові активи» є відносно новим, однак уже популярним терміном, який часто асоціюють із криптоактивами на базі розподілених реєстрів (DLT). Проте його значення ширше й охоплює як застарілі цифрові активи, так і активи, які будуть створені в майбутньому. Розвиток інтернету вивів цифрові активи на абсолютно новий рівень, зробивши їх доступнішими для людства. Сьогодні вони перетворилися на більше, ніж просто слова, зображення, відео, аудіо та документи [15].

Для того щоб цифровий актив можна було розглядати як об'єкт у правовому розумінні, він повинен мати об'єктивну цінність, яка забезпечує йому економічний зміст та становить цінність для його власника. Важливою ознакою такого активу є можливість передачі прав власності на нього шляхом відчуження (через купівлю-продаж, дарування або інші форми передачі прав). Крім того, цифровий актив має бути ідентифікованим та збереженим у визначеному середовищі, що забезпечує можливість його виявлення, обліку й використання. Поняття цифрових активів охоплює широкий спектр об'єктів – від текстових матеріалів до токенизованих форм корпоративної власності чи нерухомості.

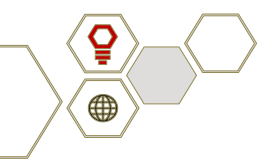
Цифрові активи – це будь-які файли чи об'єкти, створені й збережені в цифровій формі, що мають цінність для організації та перебувають під її контролем щонайменше на праві користування; ресурс, що існує в електронній формі, має економічну цінність для організації, зокрема й право на

використання; ресурс, контрольований суб'єктом господарювання, здатний приносити економічну вигоду, причому фізична форма активу не є обов'язковою. Основна складність обліку цифрових активів полягає в їхній класифікації та оцінці, оскільки організаціям необхідно визначити, чи відповідає кожен конкретний актив установленим критеріям. Прихильники такого підходу зазначають, що організаційний контроль та юридичні права дають змогу вважати цифровий об'єкт активом. Це пояснюється тим, що організація може вирішувати, коли його використовувати або передавати, а його продаж або обмін забезпечує очікувану економічну вигоду [15, с. 115].

Науковиця О. Калітенко зазначає, що процес спадкування цифрових активів охоплює такі основні етапи: 1) визначення складу цифрових активів, що підлягають передачі: файли, акаунти, електронні документи, криптовалюти тощо; 2) аналіз законодавства країни проживання спадкодавця для з'ясування можливості передачі таких активів у спадок; 3) визначення волі спадкодавця та кола спадкоємців. Для цього необхідно обирати спеціалізовані сервіси для управління цифровим спадком. Наприклад, деякі платформи (Apple) передбачають призначення «цифрового спадкоємця» або автоматично видаляють дані після смерті користувача. Щоб мінімізувати правові ризики, доцільно скласти цифровий заповіт – документ, що містить чіткі інструкції щодо використання та передачі цифрових активів. Його необхідно періодично оновлювати для збереження актуальності [16, с. 40].

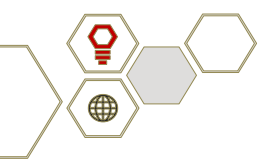
Цифровий заповіт – це особливий вид документа, зміст і форма якого зумовлені стрімким розвитком технологій та появою цифрових активів. Його основна мета полягає у визначенні порядку розподілу цифрової спадщини після смерті особи. У такому заповіті зазначаються детальні інструкції щодо доступу до онлайн-акаунтів, електронних документів, віртуальних гаманців та інших цифрових ресурсів. Крім того, документ може містити відомості про місце зберігання паролів і засобів автентифікації, істотно спрощуючи процедуру передачі цифрових активів спадкоємцям [17].

Оформлення цифрового заповіту передбачає не лише фіксацію переліку цифрових активів, а й визначення спадкоємців, надання доступу до облікових записів, встановлення порядку управління конфіденційними даними, а також умов їхнього зберігання чи видалення. Безпосереднє внесення інформації про паролі й доступи до тексту заповіту створює значні ризики для збереження конфіденційності. Додатковою проблемою є й динамічний характер цифрових активів. Постійна зміна паролів, створення нових акаунтів або сервісів призводить до втрати актуальності заповіту. Одним із практичних рішень у гарантуванні безпеки може бути використання окремого зашифрованого застосунку або створення супровідного документа, що зберігає інформацію про доступи та оновлюється незалежно від основного тексту заповіту [18, с.76].

Науковці зазначають, що юридичне оформлення спадкування цифрових активів супроводжується низкою складних та недостатньо врегульованих проблем, які виникають як для законодавців, так і для спадкоємців. Однією з причин є відсутність правового регулювання на національному рівні. Норми цивільного та спадкового права не враховують специфіки цифрових активів, зокрема їхню нематеріальну природу, швидкоплинність та технологічну залежність [19, с. 488].

Одним із найпоширеніших методів є зберігання документів Національного архівного фонду на накопичувачах – жорстких магнітних дисках. Такий спосіб зберігання даних набув особливої популярності з появою персональних комп'ютерів, коли цифрові технології почали активно впроваджуватись у діяльність органів місцевого самоврядування. Жорсткі диски як основний засіб збереження електронної інформації має низку переваг: вони є доступними та поширеними; їх можна придбати без спеціальних дозволів чи додаткових процедур обліку; економічна доцільність робить їх вигідним варіантом для бюджетних установ; вони достатньо надійні

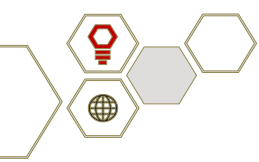

та зносостійкі, оскільки середній термін їхньої експлуатації сягає близько десяти років [20].

Сьогодні в Україні активно впроваджується система «е-Нотаріат», яка є важливим елементом цифрової трансформації нотаріальної діяльності. Це сучасне інформаційне середовище, спрямоване на об'єднання всіх основних реєстрів – нотаріальних дій, довіреностей, спадкових справ, спеціальних бланків тощо – в єдину інтегровану платформу. Завдяки цьому нотаріуси отримують можливість здійснювати перевірку даних, посвідчення документів та оформлення правових дій в межах одного електронного вікна, що значно підвищує швидкість і зручність роботи. «Е-Нотаріат» створює єдину цифрову екосистему, у якій нотаріальні процеси автоматизуються, а ризик помилок і зловживань знижується завдяки централізованій верифікації даних та захисту інформації. Упровадження цієї системи дає змогу не лише економити час і ресурси, а й забезпечує прозорість, безпечність та підзвітність нотаріальної діяльності як для громадян, так і для держави загалом. Крім того, «е-Нотаріат» має низку можливостей стати фундаментом для подальшої інтеграції цифрових технологій, таких як блокчейн, електронний підпис, смартконтракти, штучний інтелект у сферу нотаріальних послуг. Це відкриває нові можливості, зокрема створення електронних заповітів, автоматизовану передачу цифрових активів спадкоємцям, дистанційне посвідчення правочинів та використання електронної ідентифікації клієнтів [22].

Планується, що «е-Нотаріат» міститиме Електронний нотаріальний архів, Електронний реєстр нотаріальних дій, Єдиний реєстр довіреностей, Єдиний реєстр нотаріусів, Єдиний реєстр спеціальних бланків нотаріальних документів та Спадковий реєстр. Це сприятиме автоматизації частини процесів [23].

На думку дослідників [24], головна проблема юридичного регулювання спадкування цифрових активів полягає у відсутності чітких законодавчих норм, які визначають їхній правовий статус. До основних викликів їхнього

впровадження у вітчизняне правове поле належать відсутність єдиного визначення поняття цифрових активів, оскільки їхній правовий статус змінюється залежно від виду та способу використання; проблеми з конфіденційністю й захистом персональних даних, оскільки питання надання спадкоємцям доступу до облікових записів, електронних документів чи сторінок у соціальних мережах порушує принцип приватності; труднощі пов'язані з доступом, оскільки більшість цифрових активів захищені паролями, двофакторною аутентифікацією чи іншими засобами безпеки, що унеможлиблює доступ без спеціальних кодів або дозволів.

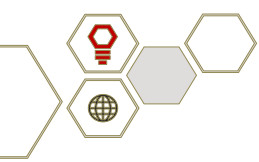
Зважаючи на це, розв'язання зазначених проблем потребує розроблення та ухвалення законодавства, яке чітко визначало б правовий статус цифрових активів та регламентувало процедури їхньої передачі в спадщину. Для цього передбачається застосування практичних механізмів, зокрема цифрових заповітів, платформи для управління цифровими активами, спеціалізованих програм та цифрових скриньок.

Для оптимізації процесу спадкування цифрових активів у законодавстві України науковці пропонують низку дієвих аспектів (табл. 1).

Таблиця 1

Пропозиції щодо вдосконалення процесу спадкування цифрових активів в Україні

Шляхи вдосконалення	Зміст пропозиції	Результат
Визначення правового статусу цифрових активів	Передбачити окреме визначення та класифікацію цифрових активів у ЦКУ	Забезпечення правової визначеності та уніфікації поняттєвого апарату
Цифрові заповіти	Упровадити механізм цифрових заповітів, що дасть змогу заздалегідь визначити порядок передачі їхніх цифрових активів	Спрощення процесу спадкування та зменшення кількості юридичних колізій
Державні реєстри цифрових активів	Створити державні реєстри цифрових активів або налагодити співпрацю з приватними компаніями для їхнього ведення	Підвищення прозорості, контролю й захисту цифрових активів

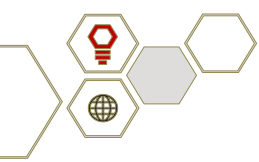
Шляхи вдосконалення	Зміст пропозиції	Результат
Гармонізація законодавства	Узгодження вітчизняного законодавства з міжнародними стандартами у сфері цифрової спадщини	Інтеграція України в міжнародний правовий простір та забезпечення сумісності правових механізмів

Джерело: укладено автором за [24]

Отже, варто зауважити, що потреба в удосконаленні правового регулювання процесу спадкування цифрових активів в умовах стрімкого розвитку цифрового середовища й технологічної інновації не розв'язана належним чином. На відміну від традиційних форм спадкування матеріальних об'єктів, цифрові активи мають низку унікальних ознак: віртуальна форма існування, відсутність єдиної юрисдикції, підвищені вимоги до захисту персональних даних та ідентифікації прав власності. Це зумовлює потребу в переосмисленні функцій нотаріату як основного інституту, що забезпечує правову визначеність у сфері спадкування.

В умовах цифрової трансформації суспільства нотаріальна діяльність має еволюціонувати від традиційного документального обігу до комплексної цифрової системи управління інформацією. У межах цього особливого значення набуває впровадження інформаційних систем нотаріату, орієнтованих на облік, збереження та передачу цифрових активів спадкоємцям. Такі системи мають не лише технічну, а й правову функцію – вони спрямовані на забезпечення цілісності цифрових даних, унеможливлення їхньої втрати або несанкціонованого доступу, а також створення прозорого механізму спадкування, який відповідатиме вимогам часу.

Упровадження електронного нотаріату (е-Нотаріату) сприятиме створенню єдиної цифрової екосистеми спадкування, що інтегрує електронний реєстр нотаріальних дій, спадковий реєстр та архів цифрових документів. Така модель дасть змогу автоматизувати основні процеси – від фіксації волевиявлення особи в цифровому заповіті до підтвердження прав спадкоємців у режимі реального часу. Блокчейн-технології можуть

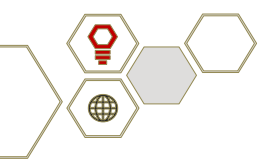

гарантувати незмінність нотаріальних записів і збереження конфіденційних даних. Це особливо важливо під час роботи з персональними ідентифікаторами та ключами доступу.

Мета впровадження цифрових технологій полягає в поєднанні правових і технологічних інструментів в межах єдиної системи цифрового нотаріату. Йдеться не лише про технічну модернізацію процесів, а й про формування нової концепції юридичної безпеки цифрових активів, про інформаційну систему нотаріату, яка може стати важливою ланкою між правовим статусом власника та фактичним управлінням його цифровими ресурсами. Можливість створення та зберігання «цифрових заповітів» у зашифрованому форматі з доступом лише через кваліфікований електронний підпис допоможе підвищити рівень довіри до нотаріальних дій і забезпечити спадкоємців необхідними інструментами для реалізації своїх прав.

Отже, цифрова трансформація нотаріату – не лише технічне оновлення, а насамперед стратегічний крок на шляху до створення правової інфраструктури майбутнього, де кожен цифровий актив матиме свій юридично визнаний статус, а процес його спадкування відбуватиметься з дотриманням принципів прозорості, безпеки та законності. Реалізація таких рішень сприятиме гармонізації українського законодавства з міжнародними стандартами, зміцненню правових гарантій власників цифрових активів і утвердженню України як держави, що здатна ефективно реагувати на виклики цифрової доби.

Висновки. Отже, упровадження інформаційних систем у нотаріальну сферу є важливим етапом цифрового оновлення правової системи України. Цифровізація нотаріальної діяльності підвищує її ефективність, прозорість і безпеку, створюючи підґрунтя для розвитку сучасного електронного нотаріату. Відсутність чіткого правового регулювання цифрових активів ускладнює процес їхнього спадкування. З огляду на це, сьогодні виникла необхідність в оновленні Цивільного кодексу України, визначенні правового

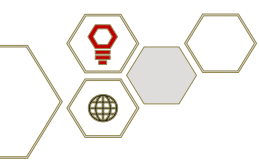

статусу цифрових активів, порядку їхнього обліку та передачі спадкоємцям. Важливо забезпечити збереження належного захисту персональних даних та кібербезпеки в межах здійснення нотаріальної діяльності. Створення єдиної електронної системи нотаріату, яка б об'єднувала електронні архіви, реєстри нотаріальних дій, довіреностей, спадкових справ та цифрових активів, сприятиме спрощенню процедури, зменшенню ризиків шахрайства та забезпеченню безперервності нотаріальних процесів. У перспективі така система може стати основою для запровадження електронних заповітів і цифрових реєстрів спадкового майна.

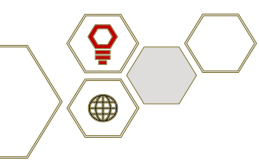
Подальші наукові дослідження варто спрямувати на розроблення єдиної державної платформи цифрових активів, інтегрованої до нотаріальних реєстрів та фінансових систем. Реалізація окреслених напрямів дасть змогу сформуванню інноваційну модель електронного нотаріату, що гарантуватиме високий рівень правової безпеки й захист цифрових прав громадян.

Список використаних джерел

1. Люшенко Д. І., Шарафан Р. В., Туголуков О. Є. Інформаційні системи для управління цифровою спадщиною та їхня інтеграція у правові процеси. *Український політико-правовий дискурс*. 2025. № 9. <https://zenodo.org/records/17197093>
2. Чижиков О. О. Правові аспекти регулювання нотаріальної діяльності в умовах цифрової трансформації. *Академічні візії*. 2024. № 38. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1551/1429> (дата звернення: 15.08.2025).
3. Про нотаріат: Закон України. Документ 3425-XII. Редакція від 10.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text> (дата звернення: 15.08.2025).

4. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України. Документ 851-IV. Редакція від 31.12.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 15.08.2025).
5. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення регулювання нотаріальної діяльності. Документ 5644 від 10.06.2021. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/26950> (дата звернення: 15.08.2025).
6. Журавльова З. Адміністративно-правове регулювання функціонування електронного нотаріату. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 12. С. 148–151. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.12.25>
7. Бисага Ю.Ю. Цифрові технології в нотаріаті: сутність та особливість. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. № 78(2). С. 11–16. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/08/3.pdf> (дата звернення: 15.08.2025).
8. Kraiwanit T., Limna P., Suradinkura S. Digital asset adoption in inheritance planning: evidence from Thailand. *Risk and Financial Management*. 2025. Vol. 18. № 6. Article 330. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm18060330>
9. Ley Orgánica 3/2018, de 5 de diciembre, de Protección de Datos Personales y garantía de los derechos digitales. *Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado*. 2018. URL: <https://www.boe.es/eli/es/lo/2018/12/05/3/con> (date of access: 15.08.2025).
10. Hernando-Corrochano J, Pastor-Vargas R., Hernández-Berlinches R. Trusted wills for digital assets using blockchain: a practical case. *Blockchain: Research and Applications*. 2025. Vol. 6. № 3. Article 100289. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.bcra.2025.100289>
11. Putra P. O. H., Muda I., Bakry M.R., Yusuf C., Santosa I. A framework for integrated E-notary services based on blockchain for civil law notaries: the case of Indonesia. *International journal on informatics visualization*. 2025. Vol. 9. № 1.

P. 153–162. URL: <https://joiv.org/index.php/joiv/article/download/3170/1203> (date of access: 15.08.2025).

12. Люшенко Д. І., Шарафан Р. В., Туголуков О. Є. Моделювання процесів спадкування цифрових активів із використанням технологій blockchain. *Академічні візії*. 2025. № 47. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17189081>

13. Люшенко Д. І., Шарафан Р. В., Туголуков О. Є. Інформаційні технології у створенні «цифрових сейфів» для зберігання спадкових активів. *Наука і техніка сьогодні*. 2025. № 9(50). DOI: 10.52058/2786-6025-2025-9(50)-1304-1321

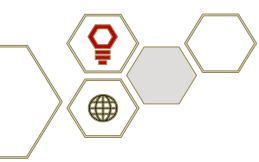
14. Красногор О. В. Інтеграція цифровізації у сфері нотаріату. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2024. № 12. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-12-01-08> (дата звернення: 15.08.2025).

15. Скорик М., Ковальчук І. Можливості застосування окремих положень МСФЗ щодо обліку цифрових активів. *Український економічний часопис*. 2024. №5. С. 112–117. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-5-20>

16. Калітенко О. Саморегулювання в сфері цифрового спадкування: окремі аспекти. *Юридичний вісник*. 2023. № 4. С. 38–43. URL: http://yurvisnyk.in.ua/v4_2023/5.pdf (дата звернення: 16.08.2025).

17. Вовк М. Особливості правового регулювання спадкування цифрових активів та інтелектуальної власності в умовах розвитку блокчейн-технологій. *Академічні візії*. 2024. № 35. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1384> (дата звернення: 15.08.2025).

18. Загоруй Л. М., Загоруй І. С. Цифрова спадщина: проблеми формування і перспективи. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2024. №1(47). С. 71–82. URL:

<https://journals.snu.edu.ua/index.php/app/article/view/812/803> (дата звернення: 15.08.2025).

19. Сех Ю. З. Особливості спадкування цифрових активів. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 10(28). С. 488–497. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/15505/15576> (дата звернення: 15.08.2025).

20. Дубов М., Федотова О. Електронні технології зберігання документів органів місцевого самоврядування України в умовах збройних конфліктів. *Věda a perspektivy*. 2003. № 11 (30). С. 537–552. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/view/7440/7484> (дата звернення: 15.08.2025).

21. Цивільний кодекс України. Документ 435-IV від 16 січня 2003 року. Редакція від 05.10.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 15.08.2025).

22. В Україні презентовано систему «е-Нотаріат». *PRAVO.ua: вебсайт*. 2025. URL: <https://pravo.ua/v-ukraini-prezentovano-systemu-e-notariat/> (дата звернення: 15.08.2025).

23. Відкрито нову сторінку цифрових сервісів е-Нотаріат. *GOV.ua: єдиний вебпортал органів виконавчої влади в Україні*. 2025. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/vidkryto-novu-storinku-tsyfrovykh-servisiv-e-notariat> (дата звернення: 15.08.2025).

24. Ларченко М. О., Ткач О. О. Юридичне оформлення процесу спадкування цифрових активів. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2024. № 13. URL: <https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2024-13-01-08/2024-13-01-08> (дата звернення: 15.08.2025).